

De eeuw van de steden

Een analyse van het boek

'Als Burgemeesters Zouden Regeren. Haperende staten, Opkomende Steden'
van Benjamin Barber

Bachelorthesis

ter verkrijging van de titel Bachelor of Arts

Erasmus Universiteit Rotterdam

Faculteit der Wijsbegeerte

Leerstoelgroep Praktische Filosofie

Bachelor Wijsbegeerte van Recht en Sociale Wetenschappen

Auteur:

Claudia de Haan

Studentnummer: 321499

Onder begeleiding van:

Begeleider: Dr. G.H. van Oenen

Adviseur: Dr. H.A. Krop

10.745 woorden (10 ECTS)

Rotterdam, 17 mei 2016

Inhoudsopgave

Inleiding	1
Ter introductie	1
Probleemstelling.....	2
Leeswijzer	3
Hoofdstuk 1 Haperende staten	4
1.1 De polis.....	4
1.2 Falen van de nationaliteit.....	4
1.3 Falen van de soevereiniteit.....	5
1.4 Deelconclusie.....	5
Hoofdstuk 2 Opkomende steden	7
2.1 Belang van de steden.....	7
2.2 Burgemeesters	8
2.3 Verhouding tussen de stad en de natiestaat.....	9
2.4 Deelconclusie.....	9
Hoofdstuk 3 Wereldwijd Parlement van Burgemeesters	11
3.1 Inrichting.....	11
3.2 Het vertegenwoordigingsprobleem	12
3.3 Technologie	13
3.4 Voortgang Wereldwijd Parlement van Burgemeesters	14
3.5 Deelconclusie.....	15
Hoofdstuk 4 Analyse	16
4.1 Secundaire literatuur	16
4.2 Eigen analyse.....	18
4.3 Deelconclusie.....	20
Conclusie	22
Literatuurlijst	24
Digitale bronnen	25

Inleiding

Ter introductie

De Amerikaanse politicoloog Benjamin R. Barber (1939) wordt beschouwd als één van de meest invloedrijke politieke denkers van deze tijd. Sinds zijn oorspronkelijke werk *Strong Democracy: Participatory Politics for a New Age* (1984) heeft Barber tientallen boeken gepubliceerd op het gebied van de politieke filosofie. Ook is hij adviseur geweest van de Amerikaanse president Clinton en was hij op 18 april 2014 één van de acht sprekers op de G8 van de Filosofie in Amsterdam. Barber werd in 1995 bekend door de wereldwijde bestseller *Jihad vs. MacWorld. How Globalism and Tribalism Are Reshaping the World*. In dit boek beschrijft Barber de tegenstelling tussen de toenemende globalisering en het oprukkende culturele fanatisme. Volgens hem loopt de democratie gevaar door deze twee tegenstrijdige krachten. Het boek vormt een kritiek op het neo-liberalistische systeem. Zijn conclusie is dat zowel de grote multinationals als de kleine culturele tradities de democratie niet kunnen redden. Kleine lokale democratische initiatieven zijn volgens hem noodzakelijk, waarbij de participatie van burgers van cruciaal belang is.

In 2013 verscheen zijn boek *If Mayors ruled the world. Disfunctional Nations, Rising Cities*. Hierin gaat Barber nog een stap verder. De 21e eeuw is volgens hem de eeuw van de steden. De democratie bevindt zich in een diepe crisis en nationale staten zijn niet meer in staat om de problemen van de 21e eeuw het hoofd te bieden. De nationale staten zijn disfunctioneel en houden internationale samenwerking tegen door krampachtig aan hun soevereiniteit vast te houden. De nationale staat is te groot voor participatie van de burger, maar te klein om de wereldwijde processen die de planeet vormgeven te kunnen aanpakken.¹ De hoop moet gevestigd worden op de steden en hun burgemeesters. Steden zijn veel veerkrachtiger gebleken dan de nationale staten. Daarnaast kunnen burgemeesters veel pragmatischer te werk gaan en worden zij minder belemmerd door ideologische politiek. Barber beoogt in zijn boek een wereldwijd netwerk van steden waarin op zoek wordt gegaan naar gezamenlijke oplossingen voor mondiale problemen. Een overgang van onafhankelijke staten naar interdependente steden. Hij stelt een Wereldwijd Parlement van Burgemeesters voor om zo een netwerk voor de uitruil van *best practices* te realiseren. Om de burgemeesters op reguliere basis te kunnen laten samenwerken moet een virtueel overlegforum het belangrijkste communicatiemiddel worden.

Barber's idee van een Wereldwijd Parlement van Burgemeesters als sluitstuk van de interstedelijke samenwerking wordt wisselend ontvangen. In de literatuur uiten verschillende auteurs hun zorgen over de democratische legitimiteit van dit parlement en werpen hierbij verschillende vragen op. Een parlement is in beginsel bedacht om *checks and balances* in het bestuur te realiseren. Wie of wat controleert dit parlement? Hoe verwerven burgemeesters hun mandaat? Wie vertegenwoordigen de burgemeesters precies? Hebben burgemeesters wel behoefte aan nog meer internationale contacten? Is pragmatisme wel de juiste drijfveer bij het oplossen van grote complexe problemen?

In de praktijk blijkt dat burgemeesters van veel grote steden in de wereld het idee van Barber omarmen. Ook in Nederland zijn (oud-) burgemeesters als Job Cohen, Eberhart van der Laan, Ahmed Aboutaleb en Jozias van Aartsen enthousiast over zijn ideeën. De uitwerking van zijn boek

¹ Barber 2015, p. 9.

gaat zelfs zo ver er inmiddels een aantal fysieke bijeenkomsten hebben plaatsgevonden in het kader van het Wereldwijd Parlement van Burgemeesters. Vooraanstaande burgemeesters van over de hele wereld hebben hier aan deelgenomen, onder wie de burgemeester van de steden Seoul, Bratislava, Waterloo, Athene, Rotterdam, Baltimore, Wroclaw, Mannheim, Warschau, Rio de Janeiro, Londen, Barcelona, Boston en Palermo. Waar is hun enthousiasme op gebaseerd en is dit terecht? Bovenal is het belangrijk dat we ons afvragen of we dat wel moeten willen: burgemeesters die de wereld regeren.

Probleemstelling

De probleemstelling die in deze thesis centraal staat luidt; *in hoeverre is Barber's theorie over een Wereldwijd Parlement van Burgemeesters voor het oplossen van mondiale problemen realistisch?* Bij de beantwoording van de probleemstelling zal aandacht besteed worden aan zowel de bestuurbaarheid als het democratisch gehalte van Barbers theorie.

Bestuurbaarheid

De voor- en nadelen van de inter-stedelijke samenwerking zullen in dit kader nader worden behandeld. Ook wordt duidelijk welke rol Barber het Wereldwijd Parlement van Burgemeesters toebedeelt en welke taak dit Parlement volgens hem moet gaan vervullen. Er wordt besproken waarom Barber vindt dat juist de burgemeesters de wereld moeten gaan besturen. Maar zijn de burgemeesters eigenlijk wel in staat om de mondiale problemen op te lossen?

Democratisch gehalte

Op welke gronden verwerven burgemeesters deze macht en in hoeverre is de democratische legitimiteit gewaarborgd? Wie worden er vertegenwoordigd door de burgemeesters? Omwille van de omvang beperkt het onderzoekskader van deze bachelorthesis zich tot de hoofdargumenten over de democratie, die beschreven worden vanuit de juridische en filosofische invalshoek.

In het boek haalt Barber een groot aantal voorbeelden aan van bestaande inter-stedelijke netwerken en besteedt hij veel aandacht aan de historie en het ontstaan van de stad. Ook is er na elk hoofdstuk een uitvoerig portret van een burgemeester opgenomen. Deze aspecten zullen niet nader worden behandeld in deze thesis.

De centrale probleemstelling is voor zowel de wetenschap als de praktijk van belang. Een belangrijk aspect van de democratie en haar legitimiteit is dat het bestuur een goede representatie vormt van (de wil) van de burgers. Daarnaast moeten burgers voldoende participatiemogelijkheden hebben. Door de wereldwijde problemen die steeds complexer worden neemt de druk op de nationale overheden en hun internationale samenwerking toe. De democratie is geen rustig bezit en moet ten alle tijden kritisch worden bevraagd. In zijn boek levert Barber een bijdrage aan het debat voor de hervorming van de democratie. Of zoals Barber dit zelf noemt in zijn boek: "De behoefte aan mondiaal bestuur in een extreem interdependente wereld is de cruciale uitdaging van onze tijd geworden."²

² Barber 2014, p. 37.

Leeswijzer

Om op een gestructureerde manier antwoord te kunnen geven op de probleemstelling is deze thesis opgedeeld in vier hoofdstukken die elk antwoord geven op een deelvraag.

Hoofdstuk 1 schetst waarom Barber van mening is dat staten falen bij het oplossen van problemen in de 21^e eeuw. Duidelijk zal worden waarom de democratie zich in een diepe crisis bevindt en welke argumenten Barber aandraagt voor het disfunctioneren van staten.

Vervolgens zal hoofdstuk 2 de argumenten weergeven waarom de democratische oplossing gezocht moet worden bij de opkomst van de steden en hun burgemeesters. Duidelijk zal worden waarom samenwerkende steden een reëel alternatief zijn voor nationale staten en internationale organisaties als de VN en de EU. Barber introduceert de term 'glokaliteit', wat inhoudt dat de lokale overheid zich enerzijds bemoeit met burens en buurtdemocratie en anderzijds ook met wereldwijde stedelijke kwesties en mondiale stedennetwerken.³ Ook zal in dit hoofdstuk de verhouding tussen de stad en de natiestaat worden behandeld.

In hoofdstuk 3 wordt het Wereldwijd Parlement van Burgemeesters nader bekeken. Er zal aandacht worden besteed aan de rol van dit Parlement ten opzichte van de bestaande instituties. Verder zal uitgewerkt worden op welke manier het Parlement gebruik kan maken van de nieuwste communicatiemiddelen zoals een Glocal Cyber Commons'-platform. Daarnaast wordt de voortgang van het Wereldwijd Parlement van Burgemeesters beschreven.

Tot slot vormt hoofdstuk 4 de analyse. Hierbij zal er zowel vanuit de rechtsgeleerdheid als vanuit de filosofie worden gereflecteerd op de argumenten van Barber. Tevens wordt er aandacht besteed aan de secundaire literatuur.

De thesis sluit af met de bevindingen naar aanleiding van de hoofdstukken en met de beantwoording van de onderzoeksvraag in de conclusie. Tot slot worden in de literatuurlijst de bronnen genoemd die gebruikt zijn tijdens dit onderzoek.

³ Barber 2014, p. 252.

Hoofdstuk 1 Haperende staten

Direct in de opening van hoofdstuk 1 poneert Barber een belangrijke stelling: de democratie verkeert in een diepe crisis. Volgens hem blokkeren naties de mondialisering van de democratie. In het boek worden doorlopend argumenten naar voren gebracht om deze stelling te onderbouwen. In dit hoofdstuk worden de argumenten die Barber aandraagt voor het disfunctioneren van de staten verdeeld in paragrafen.

1.1 De polis

Griekenland is de bakermat van de democratie. De 'polis' was een verzameling van mannen die streefden naar zelfbestuur. De polis (of stadsstaat) wordt gezien als voorloper van de moderne stad, al waren de vroegere polissen zeer kleine gemeenschappen. Op deze manier wilde de gemeenschap onder het bewind van de vele vorsten en keizers uitkomen. Er was sprake van directe participatie, alleen de mannen die geboren waren in de stad mochten deelnemen. Vrouwen en slaven telden niet mee als volwaardige burgers van de polis. Het doel van de polis was onafhankelijkheid en soevereiniteit. De polis streefde naar autarkie en wilde zijn eigen politiek bedrijven zonder inmenging van andere mogendheden. De polissen waren zo succesvol dat deze snel groeiden. Van polis tot stad, van stad tot versterkte markt, van landelijk marktcentrum tot op expansie gericht handelstrefpunt.⁴ De polis heeft zich in de geschiedenis ontwikkeld tot grote kosmopolitische steden waar soms miljoenen mensen wonen. De schaalproblemen hebben de kleinschalige polis uiteindelijk ondermijnd. Door de veranderde omstandigheden van de vroegmoderne samenlevingen heeft de democratie zich uiteindelijk ontwikkeld tot natiestaat. Deze natiestaten hebben vele jaren succesvol de vrijheid en rechtvaardigheid van haar burgers gewaarborgd. Toch is Barber van mening dat de wereld in hoog tempo is veranderd. De wereld is veranderd in een mondiaal, door netwerk verbonden, interdependent geheel.⁵ Dit vraagt om een nieuwe invulling van de democratie. Zoals de democratie in de polis door schaalproblemen onder druk kwam te staan, zo komen ook de natiestaten in de huidige wereld onder druk te staan door toegenomen mondialisering. Zoals de polis niet in staat bleek te zijn om de belangen van haar inwoners te beschermen in de snel groeiende gemeenschappen, zo blijkt de natiestaat niet in staat om de belangen van haar burgers te beschermen in een interdependente wereld. Natiestaten zijn te klein om de mondiale problemen op te lossen. De kenmerken waarmee de natiestaten het antwoord vormden op de schaalproblemen bij de polis, de onafhankelijkheid en soevereiniteit, staan nu in de weg in het proces naar een mondiaal bestuur.

1.2 Falen van de nationaliteit

De moderne territoriale natiestaat is te groot voor directe participatie van haar burgers. Om deze reden was indirecte democratie noodzakelijk. Deze vorm van democratie zocht naar een nieuwe basis voor haar identiteit. Zo zijn in de vijftiende en zestiende eeuw de gefingeerde begrippen als 'volk' en 'nationaliteit' ontstaan. Op deze manier werd een legitimatie gevonden voor territoriale eenheden waarin verschillende gebieden, stammen en staatjes bijeen werden gebracht. In dezelfde tijd kwam het idee van een 'maatschappelijk verdrag' en 'volkssoevereiniteit' op. Degenen die onderworpen werden aan wetten, moeten hiermee ingestemd hebben. Daarnaast werden zij vertegenwoordigd door een representatief soeverein. De nieuwe natiestaten, gesteund

⁴ Barber 2014, p. 32.

⁵ Barber 2014, p. 39.

door de theorie van het maatschappelijk verdrag, vormden een soort synthetische gemeenschap en representatief burgerschap in naam waarvan een 'volk' zijn vrijheid kon verdedigen en definiëren.⁶ Een gemeenschappelijke geschiedenis, religie, cultuur en taal is wat een nationale gemeenschap verbindt. Deze gemeenschappelijke identiteit beschermt een democratie voor invloeden van buitenaf. Precies dit vormt volgens Barber een probleem. Het beschermende karakter van de natiestaten staat samenwerking tussen natiestaten in de weg. Natiestaten met elk hun eigen belangen en cultuur zijn moeilijk te verenigen. Volgens Barber zijn de logge instituten als de Verenigde Naties en de Europese Unie hier illustratieve voorbeelden van. Volgens hem zijn zij te weinig daadkrachtig om transnationale problemen als terrorisme, milieu en migratie daadwerkelijk op te lossen.

1.3 Falen van de soevereiniteit

De soevereiniteit, het bepalende wezen en de kardinale deugd van de staat, probeert te voorkomen dat ze wordt aangetast, staat samenwerking in de weg en heeft niet het vermogen om zich met de harde interdependente werkelijkheid van onze nieuwe eeuw te verstaan.⁷ Volgens Barber is de Europese Unie een voorbeeld van een mislukte poging om Europees burgerschap te creëren. Het idee van een Europese burger is naar de achtergrond geraakt en de EU richt zich nu met name op de financiële stabiliteit van de economische situaties. In de praktijk blijken natiestaten niet bereid om een groot deel van hun soevereiniteit op te geven. In de literatuur wordt vaak de vraag opgeworpen of soevereine staten een deel van hun soevereiniteit op moeten geven voor mondiale vrede. Om dit te onderbouwen werd er een analogie gezocht in het argument van het maatschappelijk verdrag. Wanneer men uitgaat van een natuurtoestand, met een 'oorlog van allen tegen allen', zijn individuen bereid deze natuurlijke vrijheid op te geven voor burgerlijke vrijheid. De burgers geven een deel van hun vrijheid aan de soeverein die hen vervolgens beschermt tegen geweld en chaos. Dit argument zou ook op natiestaten kunnen worden toegepast. Natiestaten zouden een deel van hun soevereiniteit en vrijheid op geven in ruil voor internationale samenwerking. Maar, zo zegt Barber, vrijheid en soevereiniteit zijn niet equivalent aan elkaar en wanneer je onafhankelijkheid opgeeft voor interdependentie, doe je niet hetzelfde als wanneer je ongerealiseerde natuurlijke vrijheid opgeeft voor een burgerlijke vrijheid die wel gerealiseerd wordt, omdat in het eerste geval de wezenlijke betekenis van het begrip onafhankelijkheid wordt aangetast.⁸ De ondeelbare soevereiniteit wordt aangetast als natiestaten die gedeeltelijk overdragen. De vergelijking van individuen die in een maatschappelijk verdrag een deel van hun vrijheid afstaan aan een soeverein en soevereine natiestaten die een deel van hun soevereiniteit opgeven voor internationale samenwerking klopt niet. Volgens Barber komt dit doordat vrijheid deelbaar is en soevereiniteit ondeelbaar. Een individu kan een deel van zijn vrijheid opgeven voor de burgerlijke vrijheid maar een soevereine natiestaat vragen een deel van soevereiniteit op te geven voor een mondiaal doel, is vragen om zichzelf op te heffen. Het is niet mogelijk om een mondiale orde op te richten die soevereine staten als fundament heeft. Het wezenskenmerk van natiestaten, hun soevereiniteit, staat de internationale samenwerking in de weg.

1.4 Deelconclusie

Samengevat is Barber van mening dat de inrichting van onze democratie is verouderd. De natiestaten hebben niet de capaciteit om de problemen van de 21^e eeuw het hoofd te bieden. Zij

⁶ Barber 2014, p. 184.

⁷ Barber 2014, p. 176.

⁸ Barber 2014, p. 191

zijn vanwege hun soevereiniteit niet in staat gebleken om internationale netwerken te vormen om de problemen op te lossen. Barber constateert dat hiermee de cirkel rond is. De polis, de bakermat van de democratie moet in een nieuw jasje gestoken worden. Het is vandaag de dag niet de polis, maar de metropolis die de democratische actor moet worden: de kosmopolis moet het doel worden van metropolis.⁹ De polis bleek te beperkt en moest plaats maken voor de natiestaat. Vandaag de dag blijkt de natiestaat te beperkt en moet nu op haar beurt plaatsmaken voor de kosmopolis.

Verwachting van het boek

Gedeeltelijk deel ik de analyse van Barber dat de natiestaten de afgelopen jaren op tal van onderwerpen geen oplossingen hebben kunnen bieden voor de problemen in de wereld. Door de mondialisering zijn de politieke verhoudingen veranderd. Het terrorisme heeft in veel landen gevolgen voor het buitenlands en binnenlands beleid, maar ook de relatie tussen het Westen en Rusland is door een reeks politieke incidenten opnieuw aangescherpt. De almaar groter wordende complexiteit van de wereldproblematiek zorgt steeds meer voor het ontstaan van impasses. Een illustratief voorbeeld hiervan is de vluchtelingencrisis. Door de burgeroorlog in Syrië, de verhouding met Rusland, de terroristische dreiging vanuit Islamitische Staat en de sleutelpositie van Turkije lukt het de leiders van de Europese landen niet om met een passend antwoord te komen voor deze humanitaire crisis. De interne verhoudingen binnen de EU en de binnenlandse politiek in veel landen houdt een fundamentele oplossing voor het probleem tegen. Zoals Barber aangeeft is dit te wijten aan de soevereiniteit en de nationaliteit van de staten. De noodzaak voor het oplossen van dit probleem kan moeilijk worden overschat.

Veel auteurs denken bij het oplossen van de problemen aan de intensivering van de samenwerking binnen de Europese Unie. Het opschalen van de macht, van de natiestaat naar de inter-statelijke organisatie van de Europese Unie. Het verrassende aan Barber's boek is dat hij de problemen in de wereld juist wil aanpakken door het afschalen van het bestuursniveau, van de staat naar de stad. Hij wil de crisis van de democratie oplossen door de macht dichterbij de mensen te brengen, namelijk door burgemeesters van steden meer macht te geven. Niet de natiestaten, maar de steden moeten serieuze actoren worden op het wereldtoneel. In dit opzicht biedt hij een zeer vernieuwende blik op de huidige problematiek. Volgens hem is de Europese Unie een verlopen idee. Het is volgens hem duidelijk geworden dat dit instituut te bureaucratisch is en niet snel genoeg kan reageren op wereldwijde crisissen. Met zijn boek wil hij een alternatief bieden voor de inrichting van de democratie, maar ook voor de aanpak van urgente mondiale problematiek.

⁹ Barber 2014, p. 100.

Hoofdstuk 2 Opkomende steden

Volgens Barber moet de democratische oplossing gezocht worden bij de opkomst van steden en hun burgemeesters. Wat maakt steden en hun burgemeesters zo geschikt voor mondiaal bestuur? Wat zijn hun wezenskenmerken en wat kunnen we leren uit de al bestaande stedelijke netwerken? Tot slot wordt behandeld hoe de steden zich verhouden tot de natiestaten.

2.1 Belang van de steden

In tegenstelling tot de natiestaten, kenmerken steden zich door onderlinge afhankelijkheid. Barber gebruikt hiervoor de term *interdependent*, wat betekent dat steden met elkaar verbonden zijn. Voor steden gaat het niet over soevereiniteit, identiteit of zelfbeschikking maar over efficiëntie, pragmatisme en wederkerigheid. Steden zijn onvermijdelijk *interdependent* en van nature op betrekkingen gericht, niet alleen in de moderne context van mondiale *interdependentie* maar simpelweg op basis van hun stedelijke identiteit.¹⁰ Hun wezen schuilt niet zozeer in hun identiteit als wel in hun functie, niet zozeer in het hoe en wat van hun culturele oorsprong als wel in innovatieve en creatieve processen.¹¹ In tegenstelling tot natiestaten die gedreven worden door hun geschiedenis, zijn steden gericht op innovatie, vooruitgang en ambitie. Volgens Barber zijn natiestaten van nature naar binnen gericht en zijn zij gebaseerd op uitsluiting en nationale identiteit. Steden zijn daarentegen naar buiten gericht. Hij gebruikt hiervoor de term 'overbruggend kapitaal', wat steden in staat stelt zich te verbinden met andere steden. Door hun onderlinge afhankelijkheid hebben steden volgens Barber een voorsprong op staten. Het overbruggend kapitaal van steden zorgt ervoor dat zij pragmatischer te werk kunnen gaan. Zij worden niet gehinderd door de wens om hun soevereiniteit te behouden. De steden vormen synapsen die in een netwerk met elkaar verbonden kunnen worden.

Hij haalt hierbij ook het argument aan dat staten vaak territoriaal gezien naast elkaar liggen. De grens van de ene natiestaat, vormt ook de grens van andere natiestaat. Wanneer een grens opgeschoven wordt, kan dit niet zonder inperking van de ene natiestaat. Dit kan een voedingsbodem zijn voor onderlinge strijd. Steden liggen in dit opzicht niet fysiek naast elkaar, maar raken elkaar alleen in figuurlijke zin.

Steden zijn de natuurlijke centra van de burgerparticipatie.¹² Buurten, dorpen en steden kenmerken zich door sterke democratische participatie. Omdat ze burgers lokaal en direct kunnen betrekken bij overleg en bestuur en omdat ze zich manifesteren in een pluralistische maar dichtbevolkt burgerlijk domein, kunnen ze de netwerken waartoe ze behoren een krachtige participatiegeest meegeven die kan bijdragen aan het democratisch gehalte van een mondiaal bestuur.¹³ Democratische participatie is een deugd die aangeleerd dient te worden bij burgers. Er zijn in binnen- en buitenland talrijke voorbeelden van succesvolle experimenten als het gaat om burgerparticipatie. Een van de bekendste vormen in Nederland is de planologische participatie, waarbij burgers inspraak krijgen bij de inrichting van de openbare ruimte. In de jaren '80 van de vorige eeuw zijn er in Zuid-Amerika verschillende experimenten gestart met begrotingsparticipatie, waarbij burgers inspraak kregen in de verdeling van de stedelijke

¹⁰ Barber 2014, p. 139.

¹¹ Barber 2014, p. 194.

¹² Barber 2014, p. 347.

¹³ Barber 2014, p. 346.

middelen. Dergelijke experimenten hebben aangetoond dat de mogelijkheid van participatie leidt tot een grotere participatie en toegenomen vertrouwen in lokale bestuurders. Dit is niet alleen goed voor het democratische gehalte van het bestuur, het opent ook mogelijkheden voor meer samenwerking tussen steden. Het is daarom goed als burgemeesters die hun mondiale leiderschap in een burgemeestersparlement en op andere inter-stedelijke podia effectiever en met grotere legitimiteit willen uitoefenen, zich meer inlaten met nieuwe participatiemogelijkheden.¹⁴ De stad is hier bij uitstek voor geschikt.

Naast burgerparticipatie wijst Barber erop dat ook andere maatschappelijke organisaties zoals niet-gouvernementele organisaties (ngo's), multinationale bedrijven en traditionele internationale organisaties een belangrijke rol spelen in de mondiale burgermaatschappij. Helaas hebben deze spelers geen intern democratisch karakter. Multinationals vinden hun legitimatie weliswaar in de aandeelhouders, maar toch is hier geen sprake van een democratische structuur. Ngo's hebben dit ook niet en ontleen hun status aan de principes en doelstellingen. Toch zijn deze niet-staatsgebonden actoren van groot belang voor het inter-stedelijk netwerk. Zij kunnen hun macht en kennis gebruiken om burgers bijeenbrengen om zo grensoverschrijdende samenwerking te faciliteren. Er moet een samenwerking op gang komen tussen deze actoren en de steden maar ook tussen deze actoren en de burgers, om zo mogelijkheden voor burgerparticipatie te laten groeien.

2.2 Burgemeesters

Volgens Barber zijn burgemeesters bij uitstek de aangewezen personen om een mondiaal netwerk van steden vorm te geven. Burgemeesters kunnen pragmatisch te werk gaan en worden hierbij niet belemmerd door politieke ideologieën of peilingen. Burgemeesters worden sterker gevormd door wat steden doen en nodig hebben dan door factoren die inherent zijn aan een constitutioneel of politiek systeem, of het nu gaat over de manier waarop ze worden gekozen, om de cultuur waaruit ze afkomstig zijn of om hun ideologische achtergrond.¹⁵ Burgemeesters kunnen de wereld regeren omdat het netwerk waarbinnen zij opereren groot genoeg is om daadwerkelijk tot coöperatieve oplossingen te komen. Hun bestuursniveau is lokaal genoeg om burgers bij het beleid te betrekken en op een praktische manier op zoek te gaan naar oplossingen voor bestaande problemen.

Barber is van mening dat het burgemeestersambt speciale vaardigheden en talenten vereisen. Deze vaardigheden en talenten verschillen erg van die van politici op nationaal niveau, die ideologische en soevereine politiek bedrijven. Burgemeesters werken meer op een praktisch niveau, ze moeten ervoor zorgen dat het vuilnis in de stad wordt opgehaald, maar ook dat de openbare orde en veiligheid wordt gewaarborgd. Om dit voor elkaar te krijgen moeten burgemeesters over unieke persoonlijkheidskenmerken bezitten. Vaak gaat dit gepaard met een krachtig imago.

Barber somt in zijn boek vier kenmerken op van burgemeesters.

- Een sterke persoonlijkheid waarin hoogmoed en humor samengaan;
- Een pragmatische bestuursopvatting;
- Persoonlijke betrokkenheid bij stadsaangelegenheden;

¹⁴ Barber 2014, p. 351.

¹⁵ Barber 2014, p. 126.

- Toewijding aan de stad als uniek gegeven als mogelijk en zelfs waarschijnlijk carrièrebesluit¹⁶

2.3 Verhouding tussen de stad en de natiestaat

Barber zijn theorie betekent niet dat natiestaten zullen verdwijnen. In het mondiale netwerk van steden is er een belangrijke functie weggelegd voor natiestaten. Nationale gemeenschappen zijn van groot belang voor het definiëren van de burgerlijke identiteit en dragen bij aan de vorming van de grotere gemeenschappen die zijn geworteld in een gemeenschappelijke geschiedenis, een gemeenschappelijke taal en een gemeenschappelijke vertelling, waardoor stadsbewoners in staat worden gesteld om hun burgerschap ook buiten de stadsgrenzen te delen.¹⁷

Er moet niet worden vergeten dat steden niet over de grondwettelijke bevoegdheden beschikken om als autonoom orgaan te handelen. De keerzijde van het ontbreken van de soevereiniteit van steden, is dat hun macht in een bepaald opzicht beperkt is. Vanuit juridisch oogpunt moeten steden gehoorzamen aan de soevereine wetten, de edicten van de nationale politiek en de rechtskundige besluiten van de landen waartoe ze behoren.¹⁸ Toch blijkt in de praktijk dat steden voldoende handelingsvrijheid hebben. Hieraan liggen volgens Barber drie redenen ten grondslag.

- Steden hebben handelingsvrijheid waarvoor hogere rechtsbevoegden zich niet interesseren;
- Steden hebben handelingsvrijheid wanneer er geen sprake is van directe conflicten tussen hun netwerkdoeleinden en de soevereine belangen van de staat;
- De handelingsvrijheid van steden kan worden beschermd door grondwettelijke regels die hun autonomie ten overstaan van beperkte nationale overheden waarborgt. Zo biedt de informele confederale infrastructuur steden de ruimte om te handelen bij het oplossen van mondiale problemen en verschaft hun handelen tegelijkertijd een theoretische legitimiteit.

Tot slot noemt Barber het probleem van de autarkie. Een groot probleem voor het mondiale netwerk van steden vormt de relatieve financiële en bestuurlijke autonomie van de steden. De steden in de wereld huisvesten het grootste deel van de wereldbevolking. Opmerkelijk is daarom dat steden het grootste deel van de inkomsten verzorgen voor de natiestaten, maar de natiestaten nog altijd beslissen waar het geld aan wordt besteed. Het wordt volgens Barber hoog tijd dat steden meer financiële autonomie gaan opeisen. Als steden zichzelf met gemak met eigen middelen kunnen financieren en op de lange duur het demografische potentieel hebben om tot een forse meerderheid uit te groeien, dan worden de uiteindelijke budgettaire zelfstandigheid (autarkie is nog een stap verder) van de stad door zowel democratie als demografie begunstigd.¹⁹

2.4 Deelconclusie

Steden zijn van nature interdependent, zij beschikken over zogeheten 'overbruggend kapitaal' waarmee zij in staat zijn de verbinding met andere steden aan te gaan. Zij worden niet belemmerd door soevereiniteit of historische identiteit. Buurten, dorpen en steden kenmerken zich door sterke democratische participatie. Verschillende experimenten op het gebied van participatie hebben aangetoond dat de mogelijkheid van participatie zorgt voor de toename van het vertrouwen in lokale bestuurders. Dit is niet alleen goed voor democratisch gehalte van het bestuur, het opent ook mogelijkheden voor meer inter-stedelijke samenwerking tussen steden.

¹⁶ Barber 2014, p. 110.

¹⁷ Barber 2014, p. 28.

¹⁸ Barber 2014, p. 196.

¹⁹ Barber 2014, p. 369.

Door samenwerking tussen steden, maatschappelijke organisaties en geëngageerde burgers kunnen dingen worden bereikt die de capaciteit van machtige natiestaten te boven gaan – staten die worden belemmerd door de macht die hun soevereiniteit definieert.²⁰ Tot slot constateert Barber dat steden in een grote mate afhankelijk zijn van de natiestaten. Steden bezitten geen grondwettelijke bevoegdheden om als autonoom orgaan te handelen. Ondanks dat steden een groot deel van het nationale inkomen verzorgen, beslissen natiestaten nog steeds hoe dit geld wordt verdeeld. Volgens Barber is het slechts een kwestie van tijd voordat de demografische en democratische veranderingen tot gevolg hebben dat steden, zowel financieel als bestuurlijk, autonomer worden.

²⁰ Barber 2014, p. 167.

Hoofdstuk 3 Wereldwijd Parlement van Burgemeesters

In dit hoofdstuk wordt het sluitstuk van Barber zijn theorie nader bekeken; het Wereldwijd Parlement van Burgemeesters. Wat is de rol van dit Parlement en wat is haar taak? Ook wordt er beschreven welke onderwerpen er volgens Barber op de agenda moeten staan en welke rol de technologie heeft binnen dit Parlement. Tot slot wordt aandacht besteed aan de fysieke bijeenkomsten die reeds hebben plaatsgevonden.

3.1 Inrichting

Volgens Barber is het proces van het oprichten van een mondiaal netwerk van steden de afgelopen jaren al in volle gang. Over onderwerpen als broeikasgassen, vuurwapengeweld, cultuur en participatie worden al geruime tijd de *best practices* tussen steden uitgewisseld. Het oprichten van een Wereldwijd Parlement van Burgemeesters ziet Barber dan ook als een logische en noodzakelijke stap in het proces van de mondialisering. Met het Parlement wil Barber de toch al bestaande informele praktijken en de al bestaande samenwerking tussen steden institutionaliseren.

Hoe moet dit Parlement er uit komen te zien? Het Parlement zou opereren bij ontstentenis van een dwingend soeverein gezag, gemeenschappelijk gewoonterecht en middelen om maatregelen op te leggen: het zal geen uitvoerende macht uitoefenen bij decreet.²¹ Om deze reden is de drijvende motor in het parlement de overtuigingskracht en de consensus. Het parlement werkt met vrijwillige instemming en burgemeesters kunnen niet gedwongen worden tot bepaalde besluiten. Idealiter zouden de burgemeesters persoonlijk moeten verschijnen tijdens de bijeenkomsten, eventueel vergezeld door een burger die dient als informele adviseur. De onderwerpen die niet op de agenda van het parlement kunnen ontbreken zijn volgens Barber onder andere klimaatverandering, immigratie, openbare orde en veiligheid en versterking van de stedelijke autonomie.

Het parlement telt volgens Barber 300 zetels. Het Parlement komt drie keer per jaar bijeen, afwisselend in verschillende steden die bereid zijn om het parlement te faciliteren. Omdat er meer dan 300 steden zijn aangesloten bij het netwerk, wordt voor elke zitting een loting gehouden wie er deel kan nemen. Dit betekent dat er elk jaar drie bijeenkomsten worden gehouden, waarin een wisselende groep van 900 steden bijeen komt. Wanneer een stad deelgenomen heeft aan een bijeenkomst, wordt de stad niet meegenomen in de loting voor de volgende bijeenkomst. Dit zorgt ervoor dat zoveel mogelijk steden aan de beurt komen. Eventueel kunnen enkele grote steden die vanwege hun geografische ligging of grootte erg belangrijk zijn op regelmatige basis deelnemen aan de bijeenkomsten. Dit zouden permanente leden genoemd kunnen worden die minimaal een maal per jaar deelnemen aan een bijeenkomst. Daarnaast maakt Barber een onderscheid in zetels naar het aantal inwoners van de steden. Op deze manier zijn ook de kleinere steden vertegenwoordigd.

- 50 zetels: voor steden met meer dan 10 miljoen inwoners
- 125 zetels: voor steden met tussen de 500.000 en 10 miljoen inwoners
- 125 zetels: voor steden met minder dan 500.000 inwoners

²¹ Barber 2014, p. 389.

In beginsel hebben alle steden een gelijkwaardige stem tijdens het stemmen. Om meer tegemoet te komen aan het beginsel van de evenredige vertegenwoordiging, is het ook mogelijk om het inwonersaantal van een stad mee te laten wegen. Per 500.000 inwoners kan een stad dan een aanvullende stem krijgen. Barber haalt in hoofdstuk 12 het voorbeeld aan dat een megastad met 20 miljoen inwoners dan één stadsstem uit kan brengen, maar bijvoorbeeld 40 demografische stemmen in een aanvullende ronde. Aangezien de stemming op basis van vrijwilligheid en per individuele stad plaatsvindt, zou het tellen van de stemmen, of er nu per stad of per demografische eenheid wordt geteld, overigens toch uitsluitend een informatief doel dienen.²² De basis van het parlement is vrijwilligheid, burgemeesters zijn vrij om de stemming niet hun beleid te laten bepalen. In de praktijk zal blijken dat als een aantal steden de stemming wel volgt, hun beleid hierop aanpassen en het een succes blijkt, veel steden alsnog (vrijwillig) de stemming zullen volgen. Barber stelt voor dat steden de besluiten van het parlement in referenda kunnen bekrachtigen of afwijzen.

Een voorstel zal in elk van de drie zittingen in een jaar worden voorgelegd aan de wisselende groep steden. Wanneer blijkt dat het voorstel in elk van de drie bijeenkomsten een overtuigende meerderheid behaalt, kan dit als gemeenschappelijk beleid worden opgevat. Als voorwaarde voor het lidmaatschap, zou eventueel wel van de steden die niet instemden met het voorstel gevraagd kunnen worden waarom zij niet hebben ingestemd. Barber is zelfs van mening dat er van deze steden gevraagd kan worden om een referendum te houden over de maatregelen met de officiële status van gemeenschappelijk beleid.

3.2 Het vertegenwoordigingsprobleem

Volgens Barber spreekt het voor zich dat het Parlement niet de plaats kan innemen van nationale en internationale politiek-bestuurlijke instituties, het zal moeten werken in de schaduw van het gezag van de soevereine staten.²³ Barber wil geen top-down benadering, zoals bij natiestaten, maar een bottom-up benadering waarbij de oplossingen voortkomen uit de burgers en de maatschappelijke organisaties. Toch kan een parlement niet iedereen in de wereld vertegenwoordigen. Strikt genomen zouden alleen de inwoners van de steden vertegenwoordigd zijn in dit parlement en de mensen die buiten de stad wonen niet. Dit is de andere helft van de wereldbevolking. Ook wordt vaak aangenomen dat stedelingen progressiever zijn dan de mensen van buiten de stad. Dit zou wereldwijd ook het politieke systeem uit balans kunnen brengen. In hoofdstuk 12 noemt Barber zes punten die van belang zijn voor versterking van de legitimiteit van het Parlement:

1. De vertegenwoordiging van forenzen

De burgemeesters kunnen de voorsteden eenvoudig betrekken bij hun stad door forenzen ook te vertegenwoordigen in het parlement. Indirect worden veel forenzen ook gebonden aan besluiten die in de stad genomen worden dus is het logisch dat ook zij vertegenwoordigend worden. Barber waarschuwt hierbij wel dat er overleg dient plaats te vinden met de forenzen zodat zij hun stem daadwerkelijk ten gehore kunnen brengen.

²² Barber 2014, p. 403.

²³ Barber 2015, p. 10.

2. Regio's opnemen in stedelijke districten

Steden zijn van nature interdependent met andere steden, maar natuurlijk ook met de regio waarin zij zich bevinden. Bij onderwerpen als winkelen, recreatie, veiligheid en landbouw hebben de belangen van de stad en haar regio grote invloed op elkaar.

3. Uitbreiding van het electorale district

Inwoners van de regio zouden ofwel kunnen stemmen over beleidsmaatregelen of kwesties wanneer die betrekking hebben op het kiezen van of het stemmen in een mondiaal parlement; of ze zouden kunnen deelnemen aan de burgemeestersverkiezingen, omdat de burgemeester de regio mondiaal vertegenwoordigd.²⁴

4. Het waarborgen van het recht om in of uit te stappen

De burgers in de regio van een stad moeten in staat worden gesteld om zich wel of niet aan te sluiten bij besluiten die genomen zijn door de burgemeester. Andere lokale overheden dan de stad die deelnam aan het parlement zouden de besluiten uit het parlement moeten kunnen bekrachtigen.

5. Creëren van directe vertegenwoordiging in het parlement of parallel regioparlement

Burgers die niet in de stad wonen kunnen zich laten vertegenwoordigen in het parlement door hun eigen vertegenwoordigers, of in een parallel regioparlement. Dit regioparlement moet een aanvulling zijn op het Wereldwijd Parlement. Wanneer het gaat om het creëren van beleidsvormen die meer weg hebben van beste praktijken waarmee steden en regio's uit vrije wil instemmen (of niet instemmen), zou een parallel regioparlement niet per se in strijd hoeven zijn met een mondiaal stedenbestuur.²⁵

6. Vertegenwoordiging als mandaat

Barber benadrukt in zijn laatste argument dat burgemeesters niet alleen de belangen van hun stad vertegenwoordigen. Burgemeesters moeten zich bewust zijn van het feit dat zij in een mondiaal bestuur de belangen behartigen van de hele wereld. Werkelijke burgemeesterlijke vertegenwoordigers in het mondiaal parlement zullen zichzelf zien als mandatarissen van het mondiale publieke goed, het publieke belang van de steden, stedelijke regio's en van de wereld als geheel.²⁶

3.3 Technologie

In het boek geeft Barber aan dat er een belangrijke rol is weggelegd voor de technologie binnen het Parlement. Het is volgens hem onmogelijk om 900 burgemeesters op reguliere basis samen te laten komen. Burgemeesters hebben hun tijd nodig voor het besturen van de stad en kunnen niet met enige regelmaat de wereld overvliegen voor een bijeenkomst van het Parlement. Als de 21^e eeuw de eeuw van de steden wordt, moeten de steden ook gebruik maken van de technologische mogelijkheden die deze eeuw te bieden heeft. Hij stelt in zijn boek dat steden ook virtueel deel kunnen nemen aan het Parlement. De technologie zou ook het houden van directe overlegpeilingen mogelijk kunnen maken, waarbij individuen, groepen en steden die geen zitting

²⁴ Barber 2014, p. 395.

²⁵ Barber 2014, p. 396.

²⁶ Barber 2014, p. 397.

hebben in het parlement door middel van virtueel overleg – en stemsites hun mening zouden geven in de plaats en de gemeente waar ze wonen.²⁷

In het artikel *'Een revolutie in het mondiaal bestuur: naar een Wereldwijd parlement van Burgemeesters'* uit 2015 werkt Barber zijn idee over het gebruik van de technologie concreet uit. Barber stelt hierin voor dat burgemeesters drie keer per jaar bijeenkomen in een *Glocal Cyber Commons'*-platform. Dit vindt plaats naast de fysieke bijeenkomsten die burgemeesters eens in de twee of drie jaar bijwonen.

In deze virtuele bijeenkomsten vallen de polis en de kosmopolis samen. Het *Glocal Cyber Commons'*-platform moet aangevuld worden met een informatie- en uitwisselingsnetwerk. Via zo'n netwerk kan tussen de Parlementsvergaderingen uitwisseling en interactie plaatsvinden tussen burgemeesters en hun plaatsvervangers, maar ook door beleidsambtenaren, experts en zelfs de burgers, die hun eigen parallelle en permanente overleg- en uitwisselingsnetwerk zouden kunnen hebben.²⁸ Barber noemt deze technologische mogelijkheden waar debat, overleg en besluitvorming plaatsvindt virtueel kosmopolitische pleinen. Daarnaast voorziet hij de mogelijkheid voor een *Glocal Cyber Commons'-platform*, een wereldwijd, virtueel platform, waarin lokale gemeenschappen in het openbaar kunnen netwerken met het oog op de realisatie van voorzieningen die zowel lokaal als mondiaal van belang zijn.²⁹

3.4 Voortgang Wereldwijd Parlement van Burgemeesters

Sinds de eerste uitgave van het boek in 2013 hebben er drie plannings-sessies plaatsgevonden. De eerste plannings-sessies vond plaats in februari 2013 in Seoul, de tweede sessie in oktober 2013 in New York en de derde sessie in september 2014 in Amsterdam. Bij elke sessie waren een groot aantal burgemeesters van steden over de hele wereld aanwezig. Daarnaast waren ook verschillende stedelijke experts, leiders van stedelijke netwerken en wetenschappers aanwezig. In deze sessies werden de (on)mogelijkheden geïnventariseerd, visies uitgewisseld en vooral nagedacht over hoe de stap van de theorie over een mondiaal stedennetwerk naar de praktijk gezet kan worden.

Na de derde planning sessie werd in september 2014 op de Universiteit van Leiden de eerste Interdisciplinaire Workshop gehouden. Het doel van deze workshop was het ontwikkelen van een blauwdruk voor de proefbijeenkomst van het Parlement in Londen in 2015. De burgemeesters hebben inmiddels belangrijke stappen gezet in de voortgang van het Parlement. Er is een verklaring opgesteld waarin de volgende punten zijn opgenomen;

- Het Parlement wordt niet één van de vele stedelijke netwerken, maar het zal dienen als een bestuurslichaam dat politieke en macht gerelateerde kwesties aan zal pakken: het zal niet slechts een raadgevend samenwerkingsverband zijn maar een geïntegreerd sluitstuk op reeds bestaande netwerken;
- Het Parlement steunt op actieve deelname van burgemeesters;

²⁷ Barber 2014, p. 400.

²⁸ Barber 2015, p. 16.

²⁹ Barber 2015, p. 17.

- Het Parlement heeft een nieuw virtueel platform nodig dat burgemeesters mogelijk maakt om samen te komen, te overleggen en tot beslissingen te komen via internet, zonder de eigen stad te hoeven verlaten;
- Tot slot moeten nationale en internationale organisaties ervoor moeten zorgen dat steden voldoende middelen en bevoegdheden krijgen om op wereldniveau bestuur te kunnen uitoefenen, wanneer steden gezamenlijk beleid zijn overeengekomen. Een van de belangrijkste doelen van het Parlement is een platform voor het opeisen van middelen en autonomie.³⁰

De inaugurele bijeenkomst van het Parlement staat gepland 10-12 september 2016 in Den Haag. Op de agenda van deze bijeenkomst staat het vaststellen van de legitimiteit van het bestuur en het bespreken van een aantal grensoverschrijdende problemen die geselecteerd worden door de burgemeesters.

3.5 Deelconclusie

De belangrijkste kernwaarden van het Parlement zijn vrijwilligheid en consensus. Het Parlement telt 300 zetels en komt drie keer per jaar bijeen. Vóór elke bijeenkomst vindt er een loting plaats, zodat er 900 steden per jaar deel kunnen nemen. Daarnaast maakt Barber een onderscheid in zetels naar het aantal inwoners van de steden. In totaal zijn er 500 zetels voor de megasteden, 125 zetels voor middelgrote steden en 125 zetels voor kleine steden te verdelen. In beginsel hebben alle steden een gelijkwaardige stem tijdens het stemmen. Wanneer blijkt dat het voorstel in elk van de drie bijeenkomsten een overtuigende meerderheid behaalt, kan dit als gemeenschappelijk beleid worden opgevat.

Het Parlement kan niet iedereen vertegenwoordigen. Strikt genomen representeren de burgemeesters alleen de stedelijke inwoners, wat ongeveer de helft van de wereldbevolking is. Om de legitimiteit van het parlement te vergroten, noemt Barber zes belangrijke punten: de vertegenwoordiging van forenzen, het opnemen van regio's in stedelijke districten, het uitbreiden van het electorale district, het waarborgen van het recht om in of uit te stappen, het creëren van directe vertegenwoordiging in het mondiale parlement of in een parallel regioparlement en de vertegenwoordiging als mandaat. Bij de uitwerking van het Parlement speelt de moderne technologie uit de 21e eeuw een belangrijke rol. Naast de fysieke bijeenkomsten die de burgemeesters één keer in de twee of drie jaar bijwonen, nemen de burgemeester drie keer per jaar deel aan het *Global Cyber Commons*'-platform. Het *Global Cyber Commons*'-platform moet aangevuld worden met een informatie- en uitwisselingsnetwerk. In deze platforms kunnen burgemeesters, wetenschappers, experts en beleidsmakers tussen de bijeenkomsten door plannen, ideeën en visies met elkaar uitwisselen. Tot slot wil Barber ook een *Glocal Cyber Commons*'-platform, waarin lokale gemeenschappen met elkaar samenwerken.

Inmiddels hebben er verschillende plannings-sessies, een workshop en een proefbijeenkomst van het Parlement plaatsgevonden. Burgemeesters, stedelijke experts en wetenschappers van over de hele wereld namen hier aan deel. Tijdens deze bijeenkomsten is overeenstemming bereikt over het feit dat het Parlement een geïntegreerd sluitstuk zal vormen van bestaande stedelijke netwerken, de actieve deelname van burgemeesters van cruciaal belang is, er een nieuw virtueel platform nodig is en het Parlement een platform lanceert dat streeft naar het opeisen van voldoende middelen en autonomie.

³⁰ Barber 2015, p. 20-21.

Hoofdstuk 4 Analyse

In de literatuur wordt verschillend over Barbers theorie en het Parlement gedacht. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste voor- en tegen argumenten weergegeven. Ook worden er enkele persoonlijke kanttekeningen geplaatst bij het boek van Barber.

4.1 Secundaire literatuur

In het artikel '*Overwegingen over een Wereldwijd Parlement van Burgemeesters*' (2015) noemt de Belgische hoogleraar stadgeografie Eric Corijn vier argumenten waarom hij van mening is dat de rol van burgemeesters versterkt moet worden door middel van het Parlement.

- Volgens Corijn uit de globalisering zich als verstedelijking. Aangezien het grootste deel van de wereldbevolking in steden woont, komt dit niet overeen met het idee dat de democratie gebaseerd is op een nationaal territorium;
- De wereldeconomie is volgens Corijn een ruimte van stromen, dit in tegenstelling tot de staten die een gesloten ruimte vormen. Wanneer problemen de grens overstijgen zijn natiestaten niet meer in staat deze het hoofd te bieden. Volgens Corijn zijn er dan twee mogelijkheden; of de natiestaten werken samen en vormen supranationale organen (iets wat in de praktijk zeer lastig is gebleken), of de steden vormen de knooppunten in het netwerk van steden waarbij zij de functie van poortwachter vervullen;
- In de praktijk blijkt dat veel pragmatische oplossingen die nodig zijn in de steden niet binnen de ideologie van de nationale politieke partijen passen. Veel van de kwesties die in de stad spelen worden vaak gezien als typisch lokale problemen. Corijn noemt dit domeinen van de *imagined community*;
- Volgens Corijn voelen burgemeesters een sterker gevoel van noodzaak bij het oplossen van de problemen dan dit het geval is bij nationale politici aan de internationale onderhandelingstafel.³¹

In het artikel '*Zes bedenkingen bij de blijde boodschap van Benjamin Barber*' (2015) van de hoogleraar Bestuurskunde Michel Herweijer worden vier kritiekpunten geformuleerd over de theorie van Barber.

- Volgens Herweijer hebben de huidige burgemeesters al een overvolle agenda en hebben zij te weinig tijd voor de bijeenkomsten en overlegmomenten van het Parlement. Een burgemeester is verantwoordelijk voor het verloop van de regionale bestuursvergaderingen, de openbare orde in zijn stad en zit de collegevergadering voor in zijn stad. Tijd zou volgens Herweijer wel eens de beperkende voorwaarde kunnen zijn van het Parlement. Hij vindt het nadelig dat alleen zittende burgemeesters deel kunnen nemen aan het Parlement, terwijl dit nu juist de categorie is die de drukste agenda's heeft;
- In zijn boek haalt Barber legio voorbeelden aan waarom staten disfunctioneren en steden opkomen. Herweijer vindt deze voorbeelden een goede illustratie voor de ondertitel van het boek, maar ze berusten volgens hem niet op aselecte steekproeven. Daarnaast is hij van mening dat de voorbeelden ondersteuning bieden aan de kritiek van veel burgemeesters op hogere bestuurslagen. Dit is volgens hem meteen de reden waarom het juist de burgemeesters zijn die zeer enthousiast zijn over het boek. Hij plaatst hierbij twee kanttekeningen. Ten eerste vraagt hij zich af of burgemeesters niet juist moeten streven naar coöperatieve samenwerking met democratisch gelegitimeerde bestuurders van andere bestuurslagen. Hebben burgemeesters

³¹ Corijn 2015, p. 26.

wel de positie om domeinconflicten op te werpen? Staat dit de pragmatische oplossing van de vraagstukken juist niet in de weg?;

- Volgens Herweijer maakt Barber's boek duidelijk dat nationale politici makkelijker weg kunnen komen met ideologische praatjes en beloftes maar vervolgens minder beoordeeld worden op de feitelijke uitvoering. Herweijer vindt het jammer dat Barber dit niet verder beargumenteert. Barber stelt vervolgens dat burgemeesters sneller worden beoordeeld op de praktische uitvoering, het ophalen van het vuilnis of het oplossen van parkeerproblemen. Gebeurt dit niet, dan kan een burgemeester vertrekken. De landelijke politici hebben een grotere afstand tot de uitvoering en worden hier minder snel op afgerekend door de burgers. Herweijer plaatst hierbij een kanttekening. Zijn deze pragmatische burgemeesters, met een echte *hands-on* mentaliteit in staat om de zeer complexe lange termijn problemen aan te pakken waar de wereldleiders van dit moment geen echte progressie in boeken?;
- Daarnaast vraagt Herweijer zich af hoe de juiste personen voor het bijzondere ambt van mondiaal bestuurder gevonden kunnen worden. De 'glokale' burgemeester moet de taal spreken van zijn stad, maar binnen deze stad bestaan er grote verschillen tussen arm en rijk, hoog- en laagopgeleid en culturele achtergronden. Anderzijds moet de burgemeester ook een *Man of the World* zijn, hij moet zich kunnen bewegen in de culturele, zakelijke en de dynamische domeinen van de wereld. Daarnaast benadrukt Herweijer dat bestuurlijke stabiliteit van cruciaal belang is voor bestuurskracht. Uit ervaring van de afgelopen jaren in Nederland blijkt dat bestuurlijke stabiliteit geen vanzelfsprekendheid is. Vaker dan eens worden burgemeesters geacht het ambt neer te leggen door schandalen of politieke crises.³²

De Rotterdamse hoogleraar Bestuurskunde Wim Derksen vindt dat de boodschap van Barber relativering vereist. In de rubriek '*De Kwestie: De macht aan de burgemeester*' (2014) van het Erasmus Magazine betoogt hij voorstander te zijn van de uitbreiding van de verantwoordelijkheid van de Nederlandse burgemeesters. Hij is van mening dat Barber te weinig rekening houdt met het feit dat burgemeesters in Nederland weinig macht hebben en benoemd worden door de Kroon. Derksen wijst erop dat Barber's ideeën gestoeld zijn op de Amerikaanse staatsinrichting. Democraten en Republikeinen zitten elkaar vaak in de weg zodat er soms sprake is van een machtsvacuüm. Het zijn juist de burgemeesters als Bloomberg die van deze situaties profiteren en in dit gat springen. Ze lijken zo sterke leiders die wel met oplossingen komen. Hij is het eens met Barber dat steden steeds een belangrijker rol gaan vervullen op het wereldtoneel, maar burgemeesters moeten volgens hem niet alle macht toebedeeld gaan krijgen. Volgens Derksen zijn voldoende *checks and balances* en fundamentele politieke discussies van groot belang voor de democratie. Of zoals hij zelf zegt; "Liever geen vooruitgang, dan vooruitgang geleid door een grote bestuurder die als manager in een eenmansbedrijf rigoureuze beslissingen doorvoert."³³ Volgens Derksen zeggen een aantal goede maatregelen die genomen zijn door burgemeesters niets over het systeem waarin burgemeesters hun plaats hebben.³⁴ Het punt dat Derksen wil maken in het artikel is dat Nederlandse burgemeesters op dit moment wel overal op aangesproken worden, maar ze niet gekozen zijn en veel van de besluiten die genomen worden door de wethouders buiten hun mandaat liggen.³⁵ Hij pleit voor een gekozen burgemeester met een eigen portefeuille en die, als het moet, de plaats van een wethouder kan innemen. Het is de taak van de

³² Herweijer 2015, p. 34-38.

³³ Derksen 2014, p. 7.

³⁴ Derksen 2014, p. 7.

³⁵ Derksen 2014, p. 7.

gemeenteraad om de toegenomen verantwoordelijkheid van de burgemeesters te (blijven) controleren.

Ook Reinier de Graaf geeft in een weblog op de website *Design and Politics* aan waarom volgens hem burgemeesters de wereld niet moeten gaan regeren. De Graaf is het oneens met Barber's idee dat het succes van de steden gezien kan worden als een blauwdruk voor het mondiale bestuur. Het is volgens de Graaf een fout om te denken dat het succes van de steden in een onderling afhankelijke wereld een reden is om op mondiaal niveau te kunnen gaan regeren. Volgens hem is het succes van de steden juist een reden om niet op mondiaal niveau te gaan regeren. Het hebben van succes in de context van mondialisering is volgens de Graaf iets heel anders dan ervoor te zorgen dat de mondialisering zich op een eerlijke en rechtvaardige manier ontwikkelt.³⁶ Je kunt niet verlangen dat steden zowel speler als scheidsrechter zijn in de wereld. De steden zijn volgens hem zo succesvol juist omdat zij bepaalde grote verantwoordelijkheden op afstand kunnen houden en als speler vrij deel kunnen nemen aan het spel. Ook is het volgens hem een vreemd concept om populariteit als maatstaf te gebruiken voor de competentie om te regeren. De Graaf zegt dat er geen grotere rol voor burgemeesters kan zijn zonder een fundamentele herbezinning van de instelling van de macht van de burgemeester zelf. Hij ziet ook dat veel steden in de wereld met dezelfde problemen worden geconfronteerd. Volgens de Graaf worden deze problemen niet gecreëerd door de mondiale schaal ervan, maar juist door de relatie met de onmiddellijke omgeving.³⁷ De steden moeten eerst hun lokale problemen oplossen voordat zij überhaupt een rol kunnen spelen op het wereldtoneel. Daarnaast bestaan de metropolissen zoals Barber deze voorstelt op dit moment niet, aldus de Graaf. Hij haalt hierbij het voorbeeld aan van de megastad Moskou met 20 miljoen inwoners. Feitelijk gezien gaat het een om een zeer versnipperde regio waarvan maar 10 miljoen mensen daadwerkelijk onder de macht van de burgemeester vallen. Dit geldt ook voor de megastad Parijs met 10 miljoen inwoners. Slecht 2 miljoen mensen wonen daadwerkelijk in het stadsdeel Parijs, de overige 8 miljoen wonen in de naastgelegen regionen, welke andere burgemeesters besturen. Uit ervaring is gebleken dat wanneer burgemeesters proberen de omvang van hun bestuurlijk gebied te vergroten, zij tegen de gevestigde politieke belangen aanlopen in de randgebieden. Hierbij zijn het paradoxaal genoeg juist de burgemeesters die met elkaar in conflict komen.³⁸ In het slot van zijn weblog pleit de Graaf voor een nieuwe relevantie van het begrip subsidiariteit, waarbij het belang van steden wordt erkend en waarin de steden worden opgenomen in een globaal politiek systeem dat duidelijk herkent welke beslissingen op welk niveau genomen moeten worden.³⁹ In dit systeem zijn de steden vrij om kennis uit te wisselen op elk niveau. Volgens de Graaf is dit systeem vergelijkbaar met het huidige politieke systeem. Een systeem dat tamelijk succesvol is gebleken om steden te laten floreren.

4.2 Eigen analyse

Persoonlijk ben ik van mening dat het boek van Barber bijzonder teleurstellend is. Zijn argumentatie is niet consistent en er vallen meer dan eens gaten in de bewijsvoering. Wat mij het meeste heeft gestoord zijn de vele aannames die in het boek gemaakt worden, maar vervolgens niet nader beargumenteerd worden. De voorbeelden die Barber aanhaalt zijn naar mijn mening *geframed* en zeer bedachtzaam uitgekozen. Het boek is weinig overzichtelijk en bevat veel

³⁶ Website Design and Politics, 7 oktober 2014.

³⁷ Website Design and Politics, 7 oktober 2014.

³⁸ Website Design and Politics, 7 oktober 2014.

³⁹ Website Design and Politics, 7 oktober 2014.

onsamenhangende informatie. Ook maken de vele uitgebreide voorbeelden zijn theorie slecht te volgen en niet prettig om te lezen.

Barber wilde met zijn boek een alternatief bieden voor de inrichting van de democratie, maar ook voor de aanpak van urgente mondiale problematiek. Deze potentie heeft hij helaas niet waar kunnen maken. Na de adequate analyse van de falende natiestaten in het eerste hoofdstuk, verzandt hij in voorbeelden van successen van burgemeesters. Naar mijn idee romantiseert hij de successen van een handvol spraakmakende bekende burgemeesters. De theoretische onderbouwing neemt in zijn boek steeds verder af. Het deel over het democratisch gehalte en het vertegenwoordigingsprobleem is weinig overtuigend. Hij erkent hiermee dat dit een blijvend probleem is in zijn theorie. En juist het weinig democratische gehalte van de natiestaat was volgens hem een belangrijk argument voor het falen van de staat. Barber biedt een alternatieve inrichting voor de democratie, die nieuwe democratische tekorten laat ontstaan. De vraag of burgemeesters gezamenlijk de oplossing kunnen bieden voor de wereldproblematiek moet naar mijn idee ontkennend worden beantwoord. Dat burgemeesters in staat blijken om op regionaal niveau hun stad op een succesvolle manier te besturen, betekent niet dat zij in staat zijn om mondiale problematiek het hoofd te bieden. Op mondiaal niveau zullen zij geconfronteerd worden met dezelfde soort problemen waar de huidige wereldleiders op dit moment mee te kampen hebben. Barber biedt een nieuwe kijk op het ambt van de burgemeester, maar de door hem getrokken parallellen tussen het regionaal en het mondiaal niveau kunnen niet zo eenvoudig toegepast worden als hij beweert. Hieronder volgen een paar kanttekeningen bij het boek van Barber.

- In zijn boek onderschat Barber de complexiteit van de mondiale problemen. Er bestaan in de wereld zeer controversiële kwesties die niet op basis van vrijwilligheid of argumentatie kunnen worden opgelost. Een voorbeeld hiervan is het conflict tussen Israël en Palestina. Hierbij speelt de dreiging van geweld een rol bij onderhandelingen. Bij andere kwesties, zoals de economische crisis, zijn fundamentele debatten nodig om belangrijke politieke keuzes voor de lange termijn te kunnen maken. Het risico bestaat dat de snelle aanpak van burgemeesters het korte termijn denken stimuleert. Snelheid en pragmatisme zijn hier niet altijd de beste raadsgevers.
- Barber's boek is een grootstedenboek. De wereldbevolking die niet in de steden woont (dit is toch de helft van de wereldbevolking) wordt niet of nauwelijks gerepresenteerd door de burgemeesters in het Parlement. De argumenten die Barber geeft voor het vertegenwoordigingsprobleem zijn weinig overtuigend te noemen en niet erg concreet uitgewerkt. Het is maar zeer de vraag of de groep niet-stedelingen op een eerlijke en juiste manier gerepresenteerd kunnen gaan worden.
- In het boek gaat Barber ervan uit dat burgemeesters gekozen worden voor het ambt. In grote delen van de wereld (waaronder Nederland) wordt de burgemeester niet gekozen maar benoemd. Deze burgemeesters zijn geen volksvertegenwoordigers. Dit vormt een extra probleem voor de toch al zwakke vertegenwoordiging van de burgemeesters in het Parlement.
- Barber houdt geen rekening met de mogelijkheid dat ook burgemeesters corrupt kunnen zijn of worden. Ook zij kunnen worden blootgesteld aan verleidingen en verkeerde bedoelingen ontwikkelen. *Checks and balances* zijn een heel belangrijke democratische waarborg, maar die ontbreken in het systeem van Barber.
- Het Parlement is ooit uitgevonden als een dialectisch instrument om de macht te controleren, nadat de noodzaak van een scheiding der machten was erkend: om wetten, door koningen of

overheden voorgesteld, goed te keuren aan te passen of te verwerpen.⁴⁰ Maar wie of wat moet gecontroleerd worden door dit Parlement? Gaat het Parlement de natiestaten controleren? Barber besteedt in zijn boek geen enkele aandacht aan deze theoretische kant van een parlement. Het is volgens hem een institutionele vorm om burgemeesters periodiek bij elkaar te laten komen voor overleg. De vraag kan gesteld worden of de term Parlement in deze context wel juist gekozen is. Of gebruikt hij het woord Parlement meer als metafoor? Reinier de Graaf geeft in zijn weblog aan dat er mogelijk eerder gesproken kan worden van 'een beweging'.⁴¹ Zonder een theoretische uitleg van Barber blijft het Wereldwijd Parlement van Burgemeesters een vaag concept.

- Het is goed denkbaar dat dezelfde valkuilen die ervoor gezorgd hebben dat natiestaten niet tot goede samenwerking kunnen komen, ook het succes van het Parlement teniet doen. Wanneer burgemeesters meer macht krijgen is het mogelijk dat ook zij meer ideologische politiek gaan bedrijven. Bij het ophalen van het vuilnis in een stad is het minder van belang welke politieke kleur een burgemeester heeft. Maar bij het oplossen van een complex probleem als de vluchtelingen crisis zal ook een burgemeester een op ideologie gebaseerde aanpak prevaleren. Daarnaast kunnen prestige en macht ertoe leiden dat burgemeesters onderling gaan rivaliseren. Als het Parlement een grotere rol krijgt op het wereldtoneel en gemeenschappelijk beleid steeds vaker de norm wordt, kan ook bij de steden de wens van soevereiniteit ontstaan. Dit zou betekenen dat het probleem van de disfunctionele staten zich verplaatst naar de steden. Ook houdt Barber geen rekening met het feit dat het Parlement wel degelijk op kan gaan in de wildgroei van wereldwijde netwerken. Wanneer blijkt dat de andere stedelijke netwerken niet geïntegreerd worden in het Parlement, zal het één van de vele stedelijke netwerken in de wereld worden. Het gevolg is dan dat de burgemeesters het door het Parlement nog drukker krijgen en de bureaucratie toeneemt.
- Tot slot is het geen verrassing dat het de in het boek geprezen burgemeesters zelf zijn die enthousiast zijn over Barber's ideeën. Zoals duidelijk werd tijdens de eerste bijeenkomsten van het Parlement; het betreft een bijeenkomst over burgemeesters, met burgemeesters, georganiseerd door burgemeesters, allemaal als gevolg van een boek over burgemeesters.⁴²

4.3 Deelconclusie

In de literatuur wordt verschillend gedacht over de theorie van Barber. Opvallend genoeg zijn het vooral de burgemeesters zelf die onverdeeld enthousiast zijn. Enkele argumenten die hoogleraar Eric Corijn noemt vóór een Wereldwijd Parlement van Burgemeesters zijn: de globalisering die zich uit in verstedelijking, de wereldeconomie als ruimte van stromen waarin steden knooppunten vormen in het netwerk, het pragmatisme dat niet binnen de nationale politiek valt en het sterkere gevoel van noodzaak van burgemeesters bij het oplossen van problemen.

Hoogleraar Herweijer noemt vervolgens vier argumenten tegen het Wereldwijd Parlement van Burgemeesters; volle agenda's van burgemeesters, conflicten tussen bestuurslagen kunnen pragmatische oplossingen in de weg staan, pragmatisme is niet altijd de beste oplossing voor lange termijn problemen en het zal volgens Herweijer lastig worden de juiste mensen te vinden die lokaal geworteld zijn maar ook de taken van een mondiaal bestuurder aankunnen. Hoogleraar Wim Derksen vindt dat Barber te weinig rekening houdt met het feit dat veel burgemeesters in

⁴⁰ De Graaf 2014, p. 2.

⁴¹ Website Design and Politics, 7 oktober 2014.

⁴² Website Design and Politics, 7 oktober 2014.

Nederland weinig macht hebben en benoemd worden door de Kroon. Hij pleit voor meer verantwoordelijkheid voor de burgemeester, waarbij deze een eigen portefeuille heeft en op de plaats van de wethouder kan gaan zitten wanneer dit nodig is. Volgens Reinier de Graaf is het succes van de steden juist geen reden om niet op mondiaal niveau te gaan regeren. Door het huidige politieke systeem hebben steden de vrijheid gekregen om op elk niveau kennis uit te wisselen en heeft dit hen in staat gesteld om te floreren. Steden kunnen vrij deelnemen aan het spel waardoor zij zich kunnen richten op kleine lokale projecten die snel resultaat laten zien. Het regeren op mondiaal niveau zal het succes van de steden teniet doen.

Barber is een meeslepende verteller (in zijn vrije tijd theater- en filmschrijver), toch is zijn boek inhoudelijk ronduit teleurstellend te noemen. Barber weet handig gebruik te maken van groteske metaforen en biedt de lezer hoop op een democratische oplossing van de wereldproblematiek. Helaas is de argumentatie en de uitwerking van zijn betoog matig te noemen.

Conclusie

Dit hoofdstuk beschrijft de conclusies die getrokken kunnen worden op basis van de bevindingen die in de vorige hoofdstukken naar voren zijn gekomen. Door de argumenten te analyseren uit het boek *Als Burgemeesters zouden regeren. Haperende Staten, Opkomende Steden* wordt er antwoord gegeven op de onderzoeksvraag; *in hoeverre is Barber's theorie over een Wereldwijd Parlement van Burgemeesters voor het oplossen van mondiale problemen realistisch?*

In het boek constateert Barber dat er sprake is van een democratisch tekort door de globalisering. De natiestaten zijn te klein geworden voor het oplossen van de mondiale problemen. Zoals de polis te klein werd voor de problemen van de groeiende gemeenschap, zo is de natiestaat te klein geworden voor het oplossen van grensoverschrijdende problemen. De natiestaat is te groot geworden voor burgerparticipatie maar te klein om de uitdagingen van een interdependente wereld aan te kunnen. De soevereiniteit van de natiestaat staat de succesvolle samenwerking met andere natiestaten in de weg. De democratische hoop moet volgens Barber worden gezocht bij de steden. Steden zijn van nature interdependent en geneigd tot samenwerking. Kosmopolitische burgemeesters beschikken over de eigenschappen en talenten om uit te groeien tot mondiale bestuurders. De steden stellen ons in staat om de polis te herontdekken, die in het hart van de kosmopolis verborgen ligt.⁴³

Bestuurbaarheid

De praktische haalbaarheid van Barbers theorie heeft zich reeds gedeeltelijk bewezen in de afgelopen maanden. Het probleem dat Herweijer schetst over de volle agenda's van burgemeesters heeft geleid tot het inzetten van moderne technologie. Burgemeesters komen samen in een zogeheten *Glocal Cyber Commons'*-platform. Dit vindt plaats naast de fysieke bijeenkomsten die de burgemeesters eens in de twee of drie jaar bijwonen. Het *Glocal Cyber Commons'*-platform moet aangevuld worden met een informatie- en uitwisselingsnetwerk om de steden tussen de bijeenkomsten door met elkaar te kunnen laten overleggen. Over de inrichting van het Parlement schrijft Barber in zijn boek verrassend uitgebreid. De steden worden ingedeeld naar inwonersaantallen en kunnen de bijeenkomsten bijwonen door middel van loting. De praktische uitvoering blijkt na verschillende plannings-sessies en proefbijeenkomsten een haalbare kaart. De grootste uitdaging blijft natuurlijk het oplossen van de mondiale problemen. De grote vraag blijft of Barber de grensoverschrijdende problemen niet onderschat. Sommige cruciale kwesties in de wereld hebben een fundamenteel politiek debat nodig en kunnen niet opgelost worden op basis van vrijwilligheid. Pragmatisme en *hands-on* mentaliteit is een gevierde aanpak op lokaal niveau, maar is in sommige complexe mondiale kwesties niet de juiste raadgever. Er is een zeer reële kans dat dezelfde valkuilen (soevereiniteit en nationaliteit) die ervoor gezorgd hebben dat natiestaten niet tot goede samenwerking kunnen komen, ook het succes van het Parlement teniet doen. Dit zou betekenen dat het probleem van de disfunctionele staten het probleem van de disfunctionele steden wordt.

Democratisch gehalte

In hoeverre is de democratische legitimiteit van het Parlement gewaarborgd? Duidelijk moet zijn dat het Parlement een aanvulling vormt op de huidige bestaande democratische structuren. Het Parlement moet het democratisch gat op mondiaal niveau opvullen. Toch kunnen er grote

⁴³ Barber 2014, p. 409.

vraagtekens worden gezet bij de legitimiteit van dit Parlement. Zoals Barber zelf ook erkent in zijn boek is er sprake van een vertegenwoordigingsprobleem. De niet-stedelingen worden niet of nauwelijks gepresenteerd. Ook met de zes punten die Barber noemt in zijn boek blijft dit een groot probleem. Daarnaast is de vraag of de benoemde burgemeesters in de wereld wel de meest geschikte volksvertegenwoordigers zijn.⁴⁴ De vraag is in hoeverre het democratisch gat daadwerkelijk gedicht wordt met Barber zijn theorie. Het gevolg is dat er met deze aanpak andere democratische tekorten ontstaan.

Ondanks dat Barber's theorie veel aannames bevat, biedt het wel een bijdrage aan het debat over de moderne democratie. Waar veel mensen het over eens zijn is dat nationale staten hun glans verloren hebben en de internationale samenwerking niet tot de juiste oplossingen leidt voor de grensoverschrijdende problemen van het moment. Opnieuw zal de vraag gesteld moeten worden hoe de democratie er in de 21^e eeuw uit moet komen te zien.

⁴⁴ Denters 2015, p. 43.

Literatuurlijst

Barber 2014

B. Barber, *Als burgemeesters zouden regeren. Haperende staten, opkomende steden*, Amsterdam: Nieuw Amsterdam Uitgevers 2014.

Barber 2015

B. Barber, 'Een revolutie in het mondiaal bestuur: naar een Wereldwijd Parlement van Burgemeesters', *Bestuurswetenschappen* 2015, afl. 69, p. 8-23.

Corijn 2015

E. Corijn, 'Overwegingen over een Wereldwijd Parlement van Burgemeesters', *Bestuurswetenschappen* 2015, afl. 69, p. 24-32.

Denters 2015

B. Denters, 'Utopie of Utiliteit: Enige kanttekeningen bij het debat over een Wereldwijd Parlement van Burgemeesters. Slotbeschouwing', *Bestuurswetenschappen* 2015, afl. 69, p. 41-46.

Derksen 2014

W. Derksen, 'De Kwestie: meer macht aan de burgemeester', in: *Erasmus Magazine* 2014, afl. 4 p. 6-7.

Dirks & Huisman 2012

B. Dirks & C. Huisman, 'De stad wordt belangrijker dan de staat', *Volkskrant* 20 december 2012.

De Graaf 2014

R. de Graaf, 'Burgemeesters, zo belangrijk zijn steden echt niet', *NRC* 12 november 2014.

Herweijer 2015

M. Herweijer, 'Zes bedenkingen bij de blijde boodschap van Benjamin Barber', *Bestuurswetenschappen* 2015, afl. 69, p. 33- 40.

Jessayan 2014

H. Jessayan, 'Steden werken aan Wereldparlement van Burgemeesters', *Financieel Dagblad* 16 september 2014.

Katz & Bradley 2013

B. Katz & J. Bradley, *The Metropolitan Revolution: How Cities and Metros Are Fixing Our Broken Politics and Fragile Economy*, Washington: The Brookings Institution 2013.

Scerri 2014

A. Scerri, 'Should We 'See Like a City? 'If Mayors Ruled the World', Would It Be A Better Place?', *New Political Science* 2014, 36:3, p. 406-411.

Rootselaar 2014

F. van Rootselaar, 'Burgemeesters aan de macht', *Trouw* 15 maart 2014.

Vriesema 2014

I. Vriesema, 'In de stad gebeurt het allemaal', *NRC Handelsblad* 17 juni 2014.

Digitale bronnen

Website C-Span.org, 29 januari 2013

<http://www.c-span.org/video/?311062-1/panel-discussion-mayors-ruled-world>

(online, laatst geraadpleegd 4 mei 2016)

Website Tedtalk Global, 13 juni 2013

https://www.ted.com/talks/benjamin_barber_why_mayors_should_rule_the_world?language=nl#t-20761

(online, laatst geraadpleegd 4 mei 2016)

Website Tegenlicht, 28 september 2014

<http://tegenlicht.vpro.nl/afleveringen/2014-2015/de-macht-aan-de-stad.html>

(online, laatst geraadpleegd 4 mei 2016)

Website Design and Politics, 7 oktober 2014

<https://designaspolitics.nl/2014/10/07/reinier-de-graaf-why-mayors-should-not-rule-the-world/>

(online, laatst geraadpleegd 4 mei 2016)